

Semi-gestructureerd Interview voor Persoonlijkheidsfunctioneren DSM-5

Semi-structured Interview for Personality functioning DSM-5

Joost Hutsebaut, Han Berghuis, Ad Kaasenbrood,
Hilde de Saeger & Theo Ingenhoven

© Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen
Podium DSM-5

Versie 1 juni 2015
info@kenniscentrums.nl

Disclaimer (15-4-2015)

De STiP-5.1 is een semigestructureerd interview dat nog in ontwikkeling is. Hoewel de eerste onderzoeksresultaten veelbelovend zijn, is het erg waarschijnlijk dat het interview nog aangepast zal worden op basis van klinische ervaring en empirisch onderzoek. Het instrument is eigendom van het Kenniscentrum Persoonlijkheidsstoornissen. Het mag vrij worden gebruikt voor klinische doeleinden. Wie geïnteresseerd is om onderzoek te doen, vragen we om contact op te nemen met één van de auteurs.

Inleiding

Maak eerst kort kennis met de geïnterviewde en geef uitleg over de aard en inhoud van het interview. *“Dit interview gaat over jou als persoon. Dat wil zeggen dat we gaan praten over hoe je over jezelf denkt en voelt, wat bij je past en welke doelen je stelt. Ook hoe je omgaat met andere mensen komt aan de orde”.*

Het interview heeft betrekking op het huidige functioneren. Als je naar concrete voorbeelden vraagt, probeer dan recente voorbeelden te exploreren, bijvoorbeeld uit de laatste weken. Neem eventueel een langere periode wanneer er in de afgelopen periode bijzondere omstandigheden zijn geweest (bv. een opname).

Opzet van het interview:

- Op de linkerbladzijde staan de niveaus zoals geoperationaliseerd in de schaal voor niveaus van persoonlijkheidsfunctioneren (Deel III, DSM-5) t.b.v. de scoring van het interview. Deze criteria kunnen tijdens het interview worden gebruikt om te beslissen of er voldoende informatie is om te scoren en om ook een voorlopige score toe te kennen. De definitieve score van alle aspecten vindt plaats na afloop van het gehele interview.
- Op de rechterbladzijde staan in de eerste kolom de vragen die gesteld (kunnen) worden. Het interview heeft een ‘trechter-structuur’, d.w.z. dat er aanvankelijk open vragen zijn. Daarna volgen hulpvragen die specifieke onderdelen verder toetsen, m.n. indien het initiële antwoord onvoldoende duidelijkheid biedt om te kunnen scoren. Wanneer op basis van het antwoord op de open vraag al een duidelijke score kan worden toegekend, hoeft niet verder te worden doorgevraagd. De interviewer herformuleert het antwoord van de geïnterviewde zodat het aansluit bij een van de niveaus van functioneren, zoals op de linkerbladzijde beschreven staat (‘checkvraag’). Bij onduidelijkheid kunnen de hulpvragen worden gesteld om meer zicht te krijgen op diverse aspecten van het persoonlijkheidsfunctioneren die nodig zijn om te kunnen scoren. Blijft het ook na het stellen van de hulpvragen moeilijk om een score toe te kennen, dan kan een toetsende vraag worden gesteld. Die vraag laat de geïnterviewde de keuze tussen twee opties, die naar de verschillende niveaus van persoonlijkheidsfunctioneren waarover getwijfeld wordt, verwijzen. ‘Bedoel je dat... of toch eerder dat...?’ In beide opties worden telkens de extremen van beide niveaus genoemd in tegengestelde richting (bijvoorbeeld bij twijfel tussen 1 en 2, wordt 1 zo geformuleerd dat die overhelst richting 0 en 2 dat die overhelst richting 3) en wordt de geïnterviewde gevraagd om zijn/haar keuze nader toe te lichten (zie handleiding voor voorbeelden).
- Op de rechterbladzijde wordt in de tweede kolom uitleg gegeven over de kenmerken van het betreffende aspect waarop de interviewer zicht dient te krijgen om een score te kunnen toekennen. De interviewer kan ze gebruiken als een ‘short cut’ om na te gaan of er voldoende informatie is verzameld om het niveau te scoren.

IDENTITEIT

Niveaus van (dis)functioneren

1.1 Eigenheid/begrenzing

0. Heeft een voortdurend besef van een uniek zelf; bewaakt de bij de eigen rol passende grenzen.
1. Heeft een relatief intact zelfgevoel, met enige afname in duidelijkheid van de begrenzing bij het ervaren van sterke emoties of psychische spanning.
2. Is excessief afhankelijk van anderen voor de invulling van de eigen identiteit, met een beperkte begrenzing tegenover anderen.
3. Heeft een zwak besef van autonomie/ zelfcontrole; ervaart een gebrek aan identiteit, of leegheid. Begrenzing is slecht of rigide: over-identificatie met anderen, overmatig benadrukken van de onafhankelijkheid ten opzichte van anderen, of wisselingen hiertussen.
4. Het ervaren van een uniek zelf en een gevoel van zelfcontrole/autonomie is nagenoeg afwezig, of is georganiseerd rondom vermeende bedreigingen van buitenaf. Begrenzing tegenover anderen is onduidelijk of ontbreekt.

IDENTITEIT

Vragen

1.1 Eigenheid/begrenzing

De eerste vragen gaan over jou als persoon.

1. Zou je jezelf willen beschrijven? Wat voor iemand ben je?

Hulpvragen:

- Zijn er nog andere kenmerken die jou als persoon typeren?
- In hoeverre heb je een duidelijk beeld van wie jij bent?
- Voel je je wel eens "leeg", dat je helemaal niet meer weet wie je bent? Zo ja, heb je dat vaak?

2. In welke mate lukt het je om echt jezelf te zijn en te blijven? Lukt dat ook in contact met andere mensen? Of wanneer je gespannen raakt?

Hulpvragen:

- Gebeurt het wel eens dat je je overmatig aanpast (of laat beïnvloeden) waardoor je niet meer jezelf kunt zijn? Zo ja, heb je dat vaak?
- In hoeverre kan je jezelf op zulke momenten verliezen?
- Gebeurt het wel eens dat je jezelf nauwelijks meer herkent wanneer je heel erg gespannen of emotioneel bent ('Ik ben mezelf dan niet meer', 'Ik verlies mezelf')?
- Heb je vaak moeite om jezelf te blijven omdat je je bedreigd voelt door anderen of het idee hebt dat anderen tegen je zijn?
- Gebeurt het dat je juist je eigenheid benadrukt door je heel nadrukkelijk af te zetten tegen anderen, en bijvoorbeeld een tegengesteld standpunt in te nemen?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende twee zaken:

1. Heeft de persoon een duidelijk gevoel van eigenheid?
2. Is de persoon in staat om dat gevoel van eigenheid te behouden onder stress en in contact met anderen?

Vraag steeds naar concrete voorbeelden.

IDENTITEIT

Niveaus van (dis)functioneren

1.2 Eigenwaarde/-waardering

0. Heeft een consistent en zelf-gereguleerd positief gevoel van eigenwaarde, met gepast zelfbeeld.
1. Het gevoel van eigenwaarde is bij tijden verminderd, met een overmatig kritisch of enigszins verstoord zelfbeeld.
2. Heeft een kwetsbaar gevoel van eigenwaarde, bepaald door een overmatige zorg over beoordeling van buitenaf, met behoefte aan goedkeuring. Gevoelens van onvolledigheid of minderwaardigheid, met compenserend opgeblazen of juist minderwaardig zelfbeeld.
3. Heeft een kwetsbaar gevoel van eigenwaarde, dat gemakkelijk beïnvloed wordt door omstandigheden, en een zelfbeeld dat coherentie mist. Het zelfbeeld is ongenueanceerd: vol afkeer van zichzelf of vol van eigendunk, of een onlogische, irreële combinatie van beide.
4. Heeft een zwak of vervormd zelfbeeld, gemakkelijk ondermijnd in contact met anderen; significante vervorming en verwarring met betrekking tot het zelfbeeld.

IDENTITEIT

Vragen

1.2 Eigenwaarde/-waardering

De volgende vragen gaan over je gevoel van eigenwaarde.

1. Hoe tevreden ben je met jezelf?

Hulpvragen:

- Hoe uitgesproken is dat positieve / negatieve gevoel over jezelf?
- Kan dat negatieve gevoel over jezelf zo ver gaan dat je echt een afkeer van jezelf hebt (of een hekel aan jezelf hebt)?
- Kan dat positieve gevoel over jezelf zo ver gaan dat het buiten proporties is?

2. Kun je toelichten wat maakt dat je zo (on)tevreden over jezelf bent?

Hulpvraag:

- Merk jij zelf (of zeggen anderen je wel eens) dat je te negatief (of te positief) naar jezelf kijkt? Dat hoe je naar jezelf kijkt, en hoe (on)tevreden je bent met jezelf niet past bij wat je kan of hebt bereikt in je leven?

3. In hoeverre kan dat gevoel over jezelf sterk wisselen?

Hulpvragen:

- Waar zijn die wisselingen van afhankelijk/waar hangen die mee samen?
- In welke mate wordt het gevoel over jezelf bepaald door wat anderen van je vinden?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende drie zaken:

1. *Heeft de persoon een voldoende positief gevoel van eigenwaarde?*
2. *Is dat gevoel van eigenwaarde consistent met zelfverwezenlijking en persoonlijke kwaliteiten?*
3. *Is dat gevoel van eigenwaarde voldoende stabiel (bv. bij falen of kritiek)? Is het gevoel van eigenwaarde vooral intern gereguleerd of vooral afhankelijk van externe omstandigheden of externe beoordeling (zoals kritiek of falen)?*

Vraag steeds naar concrete voorbeelden.

IDENTITEIT

Niveaus van (dis)functioneren

1.3 Emoties

0. Heeft het vermogen om een brede range aan emoties te beleven, te verdragen en te reguleren.
1. Sterke emoties worden als verontrustend ervaren, gepaard gaande met een beperking in de range van emotionele belevingen.
2. Emotieregulatie is afhankelijk van externe positieve waardering. Bedreiging van het gevoel van eigenwaarde roept sterke emoties op zoals woede of schaamte.
3. Emoties kunnen snel wisselen of er zijn voortdurende gevoelens van wanhoop.
4. Emoties zijn niet in overeenstemming met de context of met innerlijke ervaringen. Haat en agressie kunnen op de voorgrond staan, maar worden geloofwaardig of toegeschreven aan anderen.

IDENTITEIT

Vragen

1.3 Emoties

De volgende vragen gaan over je emoties.

1. Welke emoties ervaar je zoal in je dagelijkse leven?

Hulpvraag:

- Herken je bij jezelf ook gevoelens van verdriet, boosheid, angst, blijheid?
2. Hoe intens kunnen deze gevoelens zijn? Raak je er wel eens door overspoeld?

Hulpvragen:

- Gaan de gevoelens van boosheid die je beschrijft wel eens over in woede of haat? Zelfhaat? Hoe sterk overheerst dit je dagelijkse leven?
 - Gaan die gevoelens van verdriet ook wel eens over in wanhoop? Heb je dat dagelijks?
3. In hoeverre is er altijd een duidelijke aanleiding voor je emotionele reactie? Is jouw emotionele reactie daar passend bij?

Hulpvragen:

- In hoeverre merk je dat je emotionele reacties vaak te sterk zijn gezien de aanleiding? Dat je 'over-emotioneel' reageert?
- In hoeverre merk je dat je vooral sterk emotioneel reageert wanneer anderen kritisch naar je zijn?
- Gebeurt het wel eens dat je opvallend weinig emotioneel reageert op ingrijpende gebeurtenissen, dat ze je koud of onverschillig laten?

4. Hoe goed kan je omgaan met deze (heftige) emoties?

Hulpvragen:

- Gebeurt het vaak dat je het idee hebt je emoties niet voldoende in de hand te kunnen houden?
- In hoeverre merk je dat je van streek kan raken wanneer je emoties intens worden?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende vier zaken:

1. *Wat is de reikwijdte van het palet aan ervaren emoties?*
2. *Wat is de intensiteit van emoties?*
3. *Hoe zeer sluiten emoties aan bij de interne of externe aanleiding of context?*
4. *Hoe kunnen emoties worden gereguleerd?*

Vraag naar concrete voorbeelden.

ZELFSTURING

Niveaus van (dis)functioneren

2.1 Doelen

0. Stelt redelijke doelen en streeft die na, gebaseerd op een realistische inschatting van persoonlijke capaciteiten.
1. Is uitzonderlijk doelgericht, juist enigszins daarin geremd, of worstelt met tegenstrijdigheden in het stellen van doelen.
2. Doelen zijn vaker manieren om externe goedkeuring te verkrijgen dan dat ze vanuit zichzelf bepaald worden, waardoor samenhang en continuïteit ontbreekt.
3. Heeft problemen met het stellen van persoonlijke doelen en/of het verwezenlijken daarvan.
4. Vertoont een gebrekkige differentiatie tussen denken en doen, waardoor het vermogen om doelen te stellen ernstig is beperkt, resulterend in onrealistische of onhaalbare plannen.

ZELFSTURING

Vragen

2.1 Doelen

De volgende vragen gaan over doelen die je wilt bereiken in je leven en hoe je daarmee bezig bent.

1. Welke doelen heb je jezelf de afgelopen tijd gesteld?

Hulpvragen:

- Lukt het je om voor jezelf doelen te stellen waarmee je richting geeft aan je leven?
- Als je merkt dat je iets niet kan bereiken, lukt het je dan om die doelen bij te stellen?

2. Waarom zijn dit belangrijke doelen voor jou?

Hulpvragen:

- Waren het echt eigen persoonlijke doelen?
- Herken je bij jezelf de neiging om je doelen aan te passen aan wat je denkt dat anderen van je verwachten?

3. In hoeverre slaag je er doorgaans in om de doelen die je jezelf stelt ook stapsgewijs te verwezenlijken?

Hulpvragen:

- Herken je bij jezelf de neiging om onhaalbare doelen te stellen? Dat je jezelf vaak overschat?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende vier zaken:

1. Stelt de persoon zichzelf doelen?
2. Gaat het om authentieke, persoonlijke doelen?
3. Zijn die doelen haalbaar en realistisch? Slaagt de persoon er niet alleen in om zichzelf doelen te stellen, maar ook om stappen te zetten om die doelen ook daadwerkelijk te realiseren?

Het kan hier zowel gaan om grotere doelen op lange termijn, als om kleinere doelen of tussenstappen naar die lange-termijndoelen

Daag de persoon uit om te vertellen over concrete doelen. Zorg er vooral voor dat je helder hebt of mensen er ook daadwerkelijk naar streven deze doelen te verwezenlijken en of er voorbeelden zijn dat ze daar ook in kunnen slagen.

Vraag naar concrete voorbeelden

ZELFSTURING

Niveaus van (dis)functioneren

2.2 Streefniveau

0. Maakt gebruik van gepaste normen voor gedrag, leidend tot vervulling op meerdere levensgebieden.
1. Kan sociaal-onwenselijke of weinig realistische persoonlijke maatstaven hanteren, waardoor een gevoel van vervulling enigszins beperkt blijft.
2. Persoonlijke maatstaven kunnen onredelijk hoog zijn (bv. het gevoel heel bijzonder te moeten zijn, of anderen te moeten pleasen) of uitzonderlijk laag (bv. niet in overeenstemming met gangbare sociale normen. De verwezenlijking van deze persoonlijke maatstaven wordt beperkt door het ontberen van een gevoel van authenticiteit.
3. Persoonlijke maatstaven voor gedrag zijn vaag of tegenstrijdig. Het leven wordt beleefd als betekenisloos of bedreigend.
4. Persoonlijke maatstaven voor gedrag ontbreken nagenoeg volledig. Daadwerkelijke verwezenlijking van deze maatstaven is vrijwel ondenkbaar.

ZELFSTURING

Vragen

2.2 Streefniveau

De volgende vragen gaan over de normen of maatstaven die je voor jezelf hebt en hoe je daarnaar leeft, hoe je die hanteert.

1. Wat zijn voor jou belangrijke normen of leefregels in je leven? Welke eisen stel je aan jezelf of welke verwachtingen heb je van jezelf?

Hulpvragen:

- Heb je een duidelijk beeld waaraan je zelf moet voldoen, over hoe je zou moeten zijn? Of niet zou mogen zijn?
- Gebruik je deze om je leven richting te geven? Hoe draagt dit er toe bij dat je je leven als zinvol / betekenisvol beleefd?

2. Hoe ga je om met deze normen? Hoe goed lukt het jou om je hieraan te houden?

Hulpvragen:

- Hoe streng ben je daar voor jezelf in?
- Herken je bij jezelf de neiging om te veel (of te weinig) van jezelf te verwachten?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende twee zaken:

1. *Heeft de persoon duidelijke interne normen en maatstaven waaraan hij/zij dient te voldoen of zich aan dient te houden als leidraad in zijn/haar leven?*
2. *Hoe hanteert iemand deze normen en hoe goed slaagt de persoon erin te leven naar deze normen, dit wil zeggen noch te streng of rigide, noch te laks of passief?*

Vraag naar concrete voorbeelden

ZELFSTURING

Niveaus van (dis)functioneren

2.3 Zelfreflectie

0. Kan reflecteren op innerlijke ervaringen, en daar op constructieve wijze betekenis aan verlenen.
1. Is in staat om op innerlijke ervaringen te reflecteren, maar overwaardeert daarbij enkelvoudige vormen van zelfkennis (bv. intellectuele of gevoelsmatige kennis).
2. Heeft beperkte capaciteit om te kunnen reflecteren op eigen innerlijke ervaringen.
3. Heeft duidelijke beperkingen in het vermogen om op mentale processen te kunnen reflecteren, en om die te begrijpen.
4. Is diepgaand onvermogen om constructief te kunnen reflecteren op eigen ervaringen. Persoonlijke motieven worden niet onderkend, of toegeschreven aan de buitenwereld.

ZELFSTURING

Vragen

2.3 Zelfreflectie

De volgende vragen gaan over hoe goed je in staat bent om jezelf te begrijpen.

1. Hoe goed ben je doorgaans in staat om te begrijpen wat er in je omgaat: wat je denkt, wat je voelt, en wat je wilt?

Hulpvragen:

- Hoe goed begrijp je doorgaans waarom je voelt wat je voelt? Of waarom je doet wat je doet?
- Herken je bij jezelf dat je daarbij in verwarring kunt geraken, of dat jezelf helemaal niet meer begrijpt?
- Als je jezelf probeert te begrijpen, merk je dan de neiging om vooral te analyseren, iets verstandelijk te begrijpen? Of probeer je juist jezelf alleen heel gevoelsmatig te begrijpen of intuïtief aan te voelen?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op het volgende:

1. *Is de persoon in staat om over de eigen mentale processen te reflecteren (gedachten, gevoelens, verlangens, bedoelingen) versus erg verward worden, of niet kunnen uitzoomen uit eigen mentale processen? Is er een evenwicht tussen inzicht en voelen, tussen cognitief begrijpen en intuïtief aanvoelen?*

Vraag naar concrete voorbeelden

EMPATHIE

Niveaus van (dis)functioneren

3.1 Begrip ander

0. Is in de meeste situaties in staat om andermans ervaringen en motieven op accurate wijze te begrijpen.
1. Is enigszins beperkt in het vermogen om andermans ervaringen te waarderen en te begrijpen; neigt ertoe anderen onredelijke verwachtingen toe te dichten, of hen te beleven als controlebehoefstig.
2. Is overmatig gericht op de belevingswereld van de ander, maar enkel voor zover dat als relevant wordt gezien voor zichzelf.
3. Het vermogen om de gedachtes, gevoelens en gedragingen van de ander in overweging te nemen en te begrijpen vertoont duidelijke beperkingen; is geneigd om steeds erg specifieke aspecten van andermans belevingen te bespeuren, in het bijzonder diens kwetsbaarheden en pijnpunten.
4. Vertoont een uitgesproken onvermogen om andermans ervaringen en motieven in overweging te nemen en te begrijpen.

EMPATHIE

Vragen

3.1 Begrip ander

De volgende vragen gaan over hoe je in staat bent om anderen te begrijpen, waarmee ik bedoel hoe je je afstemt op wat anderen precies voelen, willen of bedoelen, hoe je je in de ander in kan leven.

1. Kan je een beeld schetsen van wat jou daarin goed lukt, en minder goed lukt? In welke mate lukt het jou doorgaans om te begrijpen wat anderen precies voelen, denken of willen?

Hulpvragen:

- In hoeverre merk je bij jezelf dat je bezig bent om te begrijpen wat anderen denken en voelen?
 - Is het misschien eigenlijk zo dat het je vaak weinig of helemaal niets uitmaakt wat er in anderen omgaat?
 - Gebeurt het soms dat je helemaal niets begrijpt van de emoties of gedachten van anderen?
2. In hoeverre ben je geneigd om te snel in te vullen hoe anderen denken of zich voelen, waarbij je (wellicht onbedoeld) voorbij gaat aan wat de ander daadwerkelijk denkt of voelt?

Hulpvragen:

- In hoeverre ben je daarbij gevoelig voor specifieke emoties of gedachten van anderen?
- In hoeverre merk je dat je de neiging hebt om daarbij op zoek te gaan naar de kwetsbare plekken van de ander, bijvoorbeeld om hen te kunnen raken?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende twee zaken:

1. Kan de persoon de gedachtegang en gevoelswereld van anderen doorgaans goed volgen en begrijpen?
2. Is de persoon in staat om de gedachten en gevoelens van de ander als ander te erkennen en begrijpen? Heeft de persoon de neiging om specifiek gevoelig te zijn voor bepaalde emoties bij anderen (vb boosheid, afwijzing, verlating) wat erg de interpretatie van intenties van anderen kleurt?

Vraag naar concrete voorbeelden

EMPATHIE

Niveaus van (dis)functioneren

3.2 Perspectieven

0. Begrijpt en waardeert andermans gezichtspunten, zelfs indien men het er niet mee eens is.
1. Ofschoon in staat om andere perspectieven in overweging te nemen en te begrijpen, is er een geneigdheid om dat niet daadwerkelijk te doen.
2. Is uitermate op zichzelf gericht; aanzienlijk beperkt vermogen om andermans ervaringen te waarderen en te begrijpen, en om alternatieve perspectieven in overweging te kunnen nemen.
3. Is over het algemeen onvermogen om uiteenlopende gezichtspunten in overweging te nemen; voelt zich zeer bedreigd bij verschillen in opvatting of door andersoortige gezichtspunten.
4. Oog voor het perspectief van de ander ontbreekt nagenoeg volledig (is overmatig gefixeerd op de ander vanuit het oogpunt van de eigen behoeftebevrediging en het vermijden van beschadiging).

EMPATHIE

Vragen

3.2 Perspectieven

Iedereen maakt wel eens mee dat je een kijk hebt op gebeurtenissen die verschilt van die van anderen. De volgende vragen gaan over hoe je daar meestal mee omgaat.

1. Hoe goed lukt het jou doorgaans om het gezichtspunt van anderen te volgen, ook wanneer dat verschilt van jouw eigen mening of gezichtspunt? Wat lukt jou daar goed in, en minder goed ?

Hulpvragen:

- Merk je dat je je soms moeilijk kan verplaatsen in de ander waardoor je niet goed begrijpt hoe die tot diens gezichtspunt is gekomen?
- Merk je soms bij jezelf dat je je er niet bewust van bent dat de ander een heel andere mening of opvatting over iets heeft?
- Merk je bij jezelf dat je eigenlijk niet zo geïnteresseerd bent in het gezichtspunt van de ander?

2. Hoe goed kan je ermee omgaan wanneer de ander een duidelijk afwijkende mening of eigen kijk op iets heeft , anders dan jouw eigen mening?

Hulpvragen:

- Zeggen mensen wel eens dat je erg koppig bent? Of rechtlijnig aan je eigen mening vasthoudt?
- Als dat gebeurt, heb je dan het idee dat het slechts een verschil van inzicht is, of ligt dat persoonlijker: alsof ze tegen jou zijn?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende twee zaken:

1. *Kan de persoon inzien en begrijpen dat anderen een andere visie op iets kunnen hebben?*
2. *Hoe ervaart de persoon het wanneer anderen een andere mening hebben over iets?*

Vraag naar concrete voorbeelden

EMPATHIE

Niveaus van (dis)functioneren

3.3 Impact

0. Is zich bewust van het effect van het eigen gedrag op anderen.
1. Heeft inconsistenties in het besef van het effect van het eigen gedrag op anderen.
2. Is zich over het algemeen niet bewust van, of bekommerd over de mogelijke impact van het eigen gedrag op anderen, of heeft een onrealistische inschatting daaromtrent.
3. Is verward omtrent, of heeft geen besef van de impact van eigen gedragingen op anderen; is vaak verbijsterd over andermans ideeën en gedragingen, waarbij aan de ander vaak ten onrechte kwaadaardige intenties worden toegeschreven.
4. Sociale interacties kunnen verwarrend zijn en leiden tot desoriëntatie.

EMPATHIE

Vragen

3.3 Impact

De volgende vragen gaan over hoe goed het je lukt om in te schatten wat de impact is van je gedrag op anderen.

1. Hoe goed kan je inschatten wat de impact van wat jij doet is op anderen? Wat lukt jou daar goed in? En wat minder goed?

Hulpvragen:

- Gebeurt het wel eens dat je merkt dat je te weinig rekening houdt met de gevolgen voor de ander als je wat doet?
- Gebeurt het wel eens dat je verrast bent over de impact die je op de ander blijkt te hebben, bijvoorbeeld dat de ander zich onbegrepen of gekwetst voelt?
- Gebeurt het regelmatig dat je lang blijft piekeren over hoe iets (wat je gedaan of gezegd hebt) op de ander is overgekomen?
- Raak je wel eens helemaal in de war wanneer je met anderen omgaat, omdat je jezelf en de ander helemaal niet meer begrijpt?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op het volgende:

1. *Kan de persoon begrijpen en juist inschatten welke impact zijn/haar gedrag heeft op de ander?*

Vraag naar concrete voorbeelden

INTIMITEIT

Niveaus van (dis)functioneren

4.1 Verbondenheid

0. Onderhoudt meerdere bevredigende langdurige relaties binnen de persoonlijke levenssfeer en het maatschappelijke leven.
1. Is in staat om langdurige relaties aan te gaan in de persoonlijke levenssfeer en het maatschappelijk leven, met enkele beperkingen in de mate van diepte en bevrediging.
2. Heeft een vermogen tot, en wens voor relaties in de persoonlijke levenssfeer en het maatschappelijke leven, maar de verbondenheid blijft goeddeels oppervlakkig.
3. Heeft enige wens om relaties aan te gaan in de persoonlijke levenssfeer of het maatschappelijke leven, maar is aanzienlijk beperkt in het vermogen tot positieve en aanhoudende verbondenheid.
4. Verlangen naar verbondenheid is beperkt op basis van een uitgesproken desinteresse daarin, of vanuit de angstige verwachting daar schade aan te zullen oplopen. De betrokkenheid bij anderen blijft afstandelijk, is gedesorganiseerd of aanhoudend negatief van aard.

INTIMITEIT

Vragen

4.1 Verbondenheid

De volgende vragen gaan over je relaties met andere mensen en hoe het contact met anderen doorgaans verloopt. Daarbij kun je zowel denken aan relaties met mensen die dichtbij je staan, als aan contacten met mensen op het werk (op school), in de buurt enz.

1. Kun je een beeld geven van hoe je contacten met anderen doorgaans verlopen? Wat loopt er voor jou goed en minder goed in het aangaan van contacten? En in het onderhouden van vriendschappen en relaties?

Hulpvragen:

- Kan je vertellen met welke mensen je regelmatig contact hebt?
- Ben je in staat om met die mensen om te gaan op een manier waar je tevreden over bent?
- Ben je in staat om met de meesten daarvan een positieve relatie aan te gaan? Of merk je daarentegen dat die contacten met anderen vaak moeizaam verlopen?

Indien de geïnterviewde geen echte persoonlijke contacten noemt:

- Is dat altijd zo geweest? Wat is daar de reden van?
- Betekent dit dat je wel/geen verlangen of behoefte hebt aan contacten met anderen?
- Of zijn er andere redenen dat je geen nabije relaties hebt?

2. Hoe bevredigend vind je de contacten die je hebt? Hoe zeer voel je je verbonden met de mensen om je heen?

Hulpvraag:

- Merk je dat je de neiging hebt om anderen op afstand te houden, waardoor de meeste contacten oppervlakkig blijven?

3. Hoe goed lukt het jou om contacten met vrienden, partner, collega's, burens en dergelijke goed te onderhouden zodat ze ook in verloop van de tijd stabiel en bevredigend blijven?

Hulpvragen:

- Merk je dat je relaties met anderen al snel of na een tijdje vervelend of conflictueus worden?
- Heb je de neiging om anderen op afstand te houden omdat je bang bent gekwetst (beschadigd) te zullen worden?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende drie zaken:

1. *Is de persoon in staat tot positieve verbondenheid met anderen?*
2. *Is deze verbondenheid betekenisvol?*
3. *Is deze verbondenheid voldoende stabiel en langdurig positief?*

Het betreft zowel relaties in de persoonlijke levenssfeer, als sociaal-maatschappelijke relaties. Probeer vast te stellen of de persoon in staat is om een breed netwerk van positieve, relaties aan te gaan en vast te houden. Probeer na te gaan of er wel een verlangen is naar verbondenheid.

Vraag naar concrete voorbeelden

INTIMITEIT

Niveaus van (dis)functioneren

4.2 Nabijheid

0. Verlangt naar en realiseert daadwerkelijk meerdere zorgzame, intieme en wederkerige relaties.
1. Het vermogen en de wens om intieme wederkerige relaties te vormen is aanwezig, maar is geremd in de daadwerkelijk betekenisvolle vormgeving ervan, en bij vlagen beperkt bij oplopende emoties of conflicten.
2. Intieme relaties zijn er voornamelijk op gericht om tegemoet te komen aan de behoefte de eigen zelfwaardering te reguleren, gepaard gaande met een onrealistische verwachting om door de ander volledig begrepen te worden.
3. Relaties zijn gebaseerd op de sterke overtuiging in een absolute behoefte aan een betrokken ander, en/of verwachtingen te zullen worden verlaten of misbruikt. Gevoelens van intieme betrokkenheid bij anderen wisselen sterk tussen angst/afwijzing en een wanhopige wens tot verbondenheid.
4. Relaties worden bijna uitsluitend gezien in termen van de mate waarin ze gerief kunnen leveren, of pijn of lijden kunnen aanrichten.

INTIMITEIT

Vragen

4.2 Nabijheid

Laten we nu focussen op relaties met mensen die belangrijk voor je zijn.

1. Hoe belangrijk is het voor jou om ook intiemere relaties en vriendschappen met andere mensen te hebben? Waarom wel/niet? Hoe goed lukt jou dat?

Hulpvragen:

- Hoe goed lukt het jou om de ander echt dichtbij te laten komen?
- Hoe moeilijk is het voor jou om echt open te zijn over wat je denkt en voelt binnen zo'n nabije relatie?
- In welke mate kan je ook echt jezelf zijn en blijven in een intiemere relatie?
- Gebeurt het dat je bij spanningen tussen jou en de ander ook meteen veel afstand ervaart in de relatie?

2. Hoe gelijkwaardig en wederkerig zijn jouw nabije relaties met anderen?

Hulpvragen:

- Herken je dat je vooral bezig bent met je af te stemmen op wat anderen van je verwachten of van je vinden?
- Merk je dat je de neiging hebt om jezelf te centraal te stellen (egocentrisch te zijn) in een relatie door er bijvoorbeeld vanuit te gaan dat de ander jouw mening zal volgen, of jou helemaal moet begrijpen?

3. Hoe goed lukt het je om nabije relaties ook vast te houden, te bestendigen? Hoe zeker of veilig voel je je in zulke relaties?

Hulpvragen:

- Ben je vaak bang dat belangrijke vriendschappen en relaties toch stuk zullen lopen, bijvoorbeeld wanneer je je meer gaat binden aan iemand?
- Zijn relaties wel eens stuk gelopen omdat jij er te weinig in investeerde / te veel alleen aan jezelf dacht?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer voor de meest nabije relaties zicht te krijgen op de volgende drie zaken:

1. Heeft de persoon een capaciteit tot intieme/nabije verbondenheid (i.t.t. afstandelijk en oppervlakkig)?
2. Is er sprake van wederkerigheid/gelijkwaardigheid in deze relaties (versus egocentrisme)?
3. Is er sprake van ervaren veiligheid in langdurige intieme relaties?

Exploreer bij twijfel aan interpersoonlijk functioneren 2 of 3 nabije relaties om goed zicht te krijgen op bovenstaande aspecten.

Vraag naar concrete voorbeelden

INTIMITEIT

Niveaus van (dis)functioneren

4.3 Wederkerigheid

0. Streeft naar samenwerking en wederzijds voordeel, en reageert flexibel op een scala van andermans ideeën, gevoelens en gedragingen.
1. Samenwerking kan beperkt worden door onrealistische verwachtingen; enigszins verminderd vermogen tot respect voor of reactie op andermans ideeën, gevoelens of gedragingen.
2. Neigt ertoe relaties niet te beoordelen in termen van wederkerigheid, en werkt vooral samen voor persoonlijk gewin.
3. Weinig wederkerigheid; anderen worden bovenal beleefd naar de wijze waarop zij een (negatieve of positieve) invloed uitoefenen op het zelf; pogingen tot samenwerking worden vaak doorkruist door vermeende kleineringen door de ander.
4. Het sociale/interpersoonlijke gedrag is niet wederkerig; maar is daarentegen gericht op de vervulling van basale behoeften of om te ontsnappen aan pijn.

INTIMITEIT

Vragen

4.3 Wederkerigheid

De volgende vragen gaan over hoe je met andere mensen samenwerkt.

1. Hoe goed lukt het je in het algemeen om met anderen samen te werken aan een taak of opdracht?

Hulpvragen:

- Heb je soms de indruk, of hoor je wel eens dat anderen het moeilijk vinden om met je samen te werken?
- Heb je soms conflicten (op je werk,...)?
- Werk je liever alleen, of samen met anderen?

2. Hoe ga je daarbij om met de inbreng van anderen?

Hulpvragen:

- Hoe goed lukt het je om rekening te houden met de ideeën van de ander waarmee je moet samenwerken (ook al zijn die anders)?
- Heb je wel eens het idee dat je teveel rekening houdt met de inbreng van anderen? Wat blijft er dan nog van jouw eigen mening of inbreng over?
- Is het zo dat anderen zich vooral aan dienen te passen aan jouw ideeën en opvattingen?

Achtergrond of aard van de vraagstelling

Probeer zicht te krijgen op de volgende twee zaken:

1. *Is de persoon in staat tot constructieve samenwerking?*
2. *Is de persoon in staat flexibel om te gaan met de inbreng van anderen (noch te veel, noch te weinig)?*

Vraag naar concrete voorbeelden.